

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА ЛІНГВІСТИКИ

Кафедра конституційного права та теоретико-правових дисциплін

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
для виконання аудиторної та самостійної роботи з навчальної
дисципліни

«ПРАВОЗНАВСТВО»

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 051 «Економіка»

Біла Церква

2021

УДК 340

Затверджено
Науково-методичною комісією Білоцерківського НАУ

Протокол № 1 від «14» вересня 2021 р.

Укладач: Макарчук В.В., к.ю.н., асистент кафедри конституційного права та теоретико-правових дисциплін.

Макарчук В.В. Методичні вказівки для виконання аудиторної та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Правознавство» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 051 «Економіка». / В.В. Макарчук. - Біла Церква, 2021. - 55 с.

Публікація містить рекомендації здобувачам вищої освіти до вивчення навчальної дисципліни «Правознавство», її зміст та структуру, а також критерії оцінювання результатів навчання, визначених освітньою програмою та стандартом вищої освіти.

Рецензент: Нікітенко О. І., доктор юрид. наук, професор

Методичні вказівки розглянуто на засіданні кафедри конституційного права та теоретико-правових дисциплін,
протокол № 2 від «09» вересня 2021 р.

Схвалено методичною радою факультету права та лінгвістики,
протокол № 1 від «14» вересня 2021 р.

© В.В. Макарчук
БНАУ, 2021 р.

ЗМІСТ

№ п/п	Назва	Стор.
1	Пояснювальна записка	4
2	Результати навчання з дисципліни	5
3	Контент змістовних модулів	6
4	Аудиторна робота	7
5	Самостійна робота	12
6	Орієнтовний перелік питань до іспиту	41
7	Критерії оцінювання результатів навчання здобувача	45
8	Рекомендована література	49

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою вивчення навчальної дисципліни «Правознавство» є засвоєння здобувачами вищої освіти основоположних знань, що базуються на узагальненому розгляді широкого кола питань з основ правового життя в Україні, є формування цілісного, системного розуміння державно-правових явищ, генези та закономірностей їх функціонування і розвитку, оволодіння понятійно-категоріальним апаратом сучасної юриспруденції і правової практики.

Предметом навчальної дисципліни є вивчення державно-правової дійсності, а саме: закономірностей права, нормативно-юридичного змісту правової норми, юридичної техніки, засобів і прийомів правової роботи.

Завдання викладання навчальної дисципліни полягає у відображенні основних положень права, підвищення рівня правової свідомості і правової культури здобувачів вищої освіти, вироблення вмінь і навичок та подальшому використанні законодавства в практичній роботі за обраною спеціальністю.

Самостійна робота здобувача є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Зміст самостійної роботи здобувача з дисципліни визначається робочою програмою навчальної дисципліни, даними методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача. Самостійну роботу здобувача забезпечує система навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення навчальної дисципліни: підручники, навчальні та методичні посібники, конспект лекцій викладача, практикум, навчально-методичний комплекс дисципліни тощо.

Самостійну роботу над засвоєнням навчального матеріалу з конкретної навчальної дисципліни здобувачі можуть виконувати у бібліотеці, комп'ютерних класах, а також в домашніх умовах. Самостійну роботу здобувачів організовує викладач через систему домашніх завдань, виконання яких має оцінювати викладач.

Методичні вказівки складаються зі вступу, де здобувачі ознайомлюються з основними відомостями про навчальну дисципліну, тем есе, тем для презентацій,

письмових завдань, вирішення яких має на меті формування компетентностей здобувачів щодо своєї спеціальності.

Навчальна дисципліна «Правознавство» є теоретичною і забезпечує засвоєння основних понять і категорій права та державознавства, слугує формуванню у здобувачів освіти професійної правової культури,

Навчальна дисципліна «Правознавство» базується на знаннях таких дисциплін як «Економічна теорія», «Філософія», «Соціологія».

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

Символ результатів навчання за спеціальністю 051 «Економіка» відповідно до освітньої програми	Результати навчання з дисципліни
РН 1. Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу.	РН 1.1 Розуміти поняття «держава» та «громадянське суспільство». РН 1.2. Розуміти сутність права та його систему. РН1.3. Знати побудову системи права України та її окремих галузей. РН 1.4. Знати основні права людини і громадянина , шляхи їх забезпечення та виконання.
РН 2. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).	РН2.1. Володіти основами адміністративного (управлінського) права.
РН 5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).	РН 5.1. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).
РН 12. Застосовувати набуті теоретичні	РН 12. 1. Вміти прогнозувати на основі

знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.	здобутих знань правові та економічні наслідки правочину. PH 12.2. Вміти застосовувати на практиці нормативно-правові акти для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.
PH 13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.	PH 13.1. Вміти орієнтуватись у системі права України
PH 18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність	PH 18.1. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

КОНТЕНТ ЗМІСТОВНИХ МОДУЛІВ

<i>Змістовий модуль 1.</i>
Основи теорії, конституційного, цивільного, земельного та аграрного права
1. Основи теорії держави та права
2. Основи конституційного права України
3. Основи цивільного та сімейного права України
4. Основи земельного та екологічного права України
5. Основи аграрного права України
<i>Змістовий модуль 2.</i>
Основи трудового, господарського, адміністративного, кримінального та інших галузей права
6. Основи трудового права України
7. Основи господарського права України
8. Основи адміністративного права України

9. Основи кримінального права України
10. Основи інших галузей права

АУДИТОРНА РОБОТА

На семінарські заняття виносяться питання, передбачені запропонованими планами семінарських занять. Вони проводяться з використанням різних форм та методів контролю знань здобувачів: просте опитування, вільна дискусія, виконання контрольних та самостійних робіт, розв'язання аналітичних вправ та практичних ситуацій.

Доповідачі на семінарах призначаються викладачем як за бажанням здобувачів вищої освіти, так і на власний розсуд. Доповідачам можуть задаватися додаткові запитання викладачем або здобувачами. Після відповіді доповідача здобувачі можуть виступити з певними доповненнями, після чого викладач підводить загальний підсумок щодо розглянутого питання.

Змістовий модуль 1

Основи теорії, конституційного, цивільного, земельного та аграрного права

Тема 1

Основи теорії держави та права

Семінарське заняття

1. Причини і шляхи виникнення держави і права.
2. Теорії походження держави і права.
3. Держава: основні поняття.
4. Механізм (апарат) держави.
5. Громадянське суспільство і держава.

Ключові слова: держава, право (в об'єктивному значенні), право (в суб'єктивному значенні), право (як галузь), функції держави, форма державного правління, форма державного устрою, форма державно-політичного режиму, джерела (форми права), правовий звичай, правовий прецедент, нормативно-правовий акт.

Тема 2

Основи конституційного права України

Семінарське заняття

1. Поняття і загальна характеристика конституційного права та конституційно-правових відносин.
2. Загальна характеристика конституції як джерела права.
3. Державний лад України.
4. Конституційний принцип поділу державної влади.

Ключові слова: право (в об'єктивному значенні), право (в суб'єктивному значенні), свободи, обов'язок, конституційне (державне право), правовий інститут, конституційний лад, вибори, референдум, Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України.

Тема 3

Основи цивільного та сімейного права України

Семінарське заняття

1. Цивільне право як галузь права.
2. Фізичні особи як учасники цивільних правовідносин.
3. Опіка та піклування.
4. Юридичні особи як учасники цивільних правовідносин.
5. Строки та терміни в цивільному праві.

6. Поняття сім'ї. Предмет сімейного права.
7. Шлюб. Недійсність шлюбу. Розлучення.

Ключові слова: цивільне право, юридична особа, фізична особа, право власності, правочин, договір, представництво, спадкування, авторське право, сімейне право, шлюб.

Тема 4

Основи земельного та екологічного права України

Семінарське заняття

1. Земельне право та земельні правовідносини.
2. Склад та цільове призначення земель України.
3. Приватизація земельних ділянок.
4. Правові засади ринкового обігу земельних ділянок. Поняття, предмет і метод екологічного права.
5. Загальна характеристика законодавства про охорону навколишнього природного середовища.
6. Право природокористування.
7. Відповідальність за порушення екологічного законодавства.

Ключові слова: земельне право, екологічне право, земельна ділянка, категорії земель, приватизація, охорона землі, земельний кадастр, охорона навколишнього природного середовища.

Тема 5

Основи аграрного права України

Семінарське заняття

1. Основи аграрного права.

2. Агропромисловий комплекс України.
3. Державна правова політика в сфері АПК.

Ключові слова: аграрне право, агропромисловий комплекс, рослинництво, тваринництво, особисте селянське господарство, фермерське господарство.

Змістовий модуль 2.

Основи трудового, господарського, адміністративного, кримінального та інших галузей права

Тема 6

Основи трудового права України

Семінарське заняття

1. Трудове право як самостійна галузь права.
2. Трудовий договір.
3. Робочий час і час відпочинку.
4. Оплата праці.
5. Охорона праці.

Ключові слова: право на працю, трудовий договір, колективний договір, робочий час, час відпочинку, матеріальна відповідальність, дисциплінарна відповідальність, трудові спори.

Тема 7

Основи господарського права України

Семінарське заняття

1. Господарське право як галузь права.
2. Суб'єкти господарювання.

3. Правовий статус фізичної особи у сфері підприємництва. Законодавчі обмеження права фізичної особи на зайняття підприємництвом.

4. Державне регулювання господарської діяльності.

Ключові слова: господарське право, господарська діяльність, підприємництво, фізична особа-підприємець, ліцензування, конкуренція, цінні папери, банкрутство, зовнішньоекономічна діяльність.

Тема 8

Основи адміністративного права України

Семінарське заняття

1. Адміністративне право: поняття і система.
2. Державне управління і виконавча влада.
3. Державна служба.
4. Поняття адміністративної відповідальності.
5. Адміністративне правопорушення, його склад.

Ключові слова: адміністративне право, органи виконавчої влади, державне управління, державна служба, склад адміністративного проступку,

Тема 9

Основи кримінального права України

Семінарське заняття

1. Кримінальне право як галузь права.
2. Кримінальний закон.
3. Поняття й ознаки злочину.
4. Кримінальна відповідальність та її підстави.
5. Склад злочину.

6. Покарання.

Ключові слова: Загальна Частина Кримінального кодексу Особлива Частина Кримінального кодексу, злочин, склад злочину, покарання, вирок суду, амністія, помилування.

Тема 10

Основи інших галузей права

Семінарське заняття

1. Фінансове право: предмет, метод, система.
2. Правове регулювання бюджетних відносин в Україні.
3. Податок.
4. Джерела податкового права.
5. Державна політика в сфері оподаткування.

Ключові слова: публічне право, муніципальне право, фінансове право, податкове право, міжнародне право, процесуальне право.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Зміст самостійної роботи здобувачів над темами в межах навчальної дисципліни «Правознавство» визначається її робочою програмою, методичними матеріалами, тематикою для написання індивідуально-дослідницьких завдань. Забезпечується самостійна робота списком визначеної літератури для обов'язкового та додаткового опрацювання, системою навчально-методичних засобів. Методичні вказівки передбачають можливість самоконтролю з боку здобувача вищої освіти.

Окрім читання лекцій викладачем передбачається вивчення основної та додаткової літератури з курсу, яка пропонується здобувачам для забезпечення

самостійної роботи. Самостійна робота здобувачів вищої освіти є важливою складовою частиною навчальної роботи і призначена для досягнення наступних цілей: закріплення і поглиблення отриманих знань, умінь і навичок; підготовка до практичних занять, складання модулів та іспиту; формування культури розумової праці і самостійності в пошуку нових знань. Слід наголосити, що самостійна робота здобувачів вищої освіти приносить результати лише тоді, коли вона є цілеспрямованою, систематичною і планомірною. Формами самостійної роботи здобувачів вищої освіти є вивчення наукової літератури – підручників, навчальних посібників, монографій, періодичних наукових видань в області права, рекомендованих викладачем.

Засвоєння під час здійснення самостійної роботи важливих і складних питань зі змісту навчальної дисципліни перевіряється у формі загальної дискусії та обговорень в аудиторії, зокрема під час проведення семінарських занять.

У процесі самостійної роботи здобувачі повторюють й закріплюють матеріал аудиторних занять.

Практична робота з підготовки до семінарських занять здійснюється за відповідним планом для кожної теми, що містить перелік програмних питань, які виносяться на обговорення на семінарське заняття.

З навчальної дисципліни «Правознавство» здобувачі виконують такі види самостійної роботи:

1. Ознайомлення з рекомендованими джерелами і літературою до теми з підготовкою опорного конспекту питань для обговорення на семінарському занятті (Здобувачі мають ґрунтовно опрацювати всі рекомендовані джерела і літературу до теми, письмово скласти опорний конспект питань згідно методичних вказівок для обговорення на семінарському занятті).

2. Складання термінологічного словника до теми і підготовка до понятійного диктанту (термінологічний словник оформлюється рукописно чи у друкованому вигляді).

3. Розроблення структурно-логічних схем за темами (Структурно-логічні схеми за темами згідно методичних вказівок оформлюються рукописно чи у друкованому вигляді).

4. Виконання тестових завдань.

5. Вирішення ситуаційних завдань (Відповіді на питання ситуаційного завдання оформлюються рукописно чи у друкованому вигляді з посиланням на відповідні нормативно-правові акти).

6. Написання есе (Твору невеликого обсягу та вільної композиції, який виражає індивідуальні враження та міркування з конкретного питання, не претендує на визначальне чи вичерпне трактування предмета. Як правило, есе пропонує новий, суб'єктивний погляд на проблему, може мати філософський, науково-популярний характер. Здобувачу також надається можливість виконати презентацію відповідної теми).

Змістовий модуль 1

Основи теорії, конституційного, цивільного, трудового та адміністративного права

Тема 1

Основи теорії держави та права

Питання для самостійного опрацювання:

1. Причини і шляхи виникнення держави і права.
2. Функції держави.
3. Правова та соціальна держава.

Вирішити завдання:

1. Проаналізуйте теорії походження держави. Яка теорія, на вашу думку найбільш відповідає істині ?

2. В чому полягає суть, на вашу думку, соціальної, демократичної і правової держави.

3. В чому полягає цінність держави і права ?

Література:

1. Герц А.А., Кравчук С.Й. Правознавство : навч. посіб. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2018. 280 с.

2. Гринь О.Д., Донченко О.І. Правознавство : навч. посіб. Одеса : Фенікс, 2016. 206 с.

3. Макарчук В.В. Поняття «правовий статус особи» в теоретично-правовій літературі / В.В. Макарчук // Право.ua. - 2015. - № 3. - С. 18-23.

<http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/1740>

4. Правознавство : Підручник для студентів ВНЗ / За ред. Волошкевича Г.А. Черкаси, 2019. 686 с.

5. Правознавство : підручник: кол. авт. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 632 с.

6. Правознавство : підручник: кол. авт. Одеса: Атлант, 2015. 554 с.

7. Ратушняк С.П. Правознавство. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2014. 720 с.

Тема 2

Основи конституційного права України

Питання для самостійного опрацювання:

1. Історичний аспект розвитку українського конституціоналізму та передумови прийняття і загальна характеристика Конституції України.

2. Конституційно-правові засади правового статусу людини і громадянина.

3. Конституційні інститути демократії в Україні.

Вирішити завдання:

1. Як співвідноситься компетенція органів місцевого самоврядування та органів державної виконавчої влади?

2. Охарактеризуйте форми безпосереднього волевиявлення територіальних громад громадян.

3. Чітко перерахуйте вичерпний перелік обов'язків громадян України. В чому їх суть ?

4. Які обов'язкові умови, на вашу думку, потрібні для забезпечення ефективності системи місцевого самоврядування?

Література:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР.
URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

2. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27.02.2014 р. № 794-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18>

3. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17.03.2011 р. № 3166-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>

4. Про місцеве самоврядування : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>

5. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09.04.1999 р. № 586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14>

6. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>

7. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 р. № 4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>

8. Герц А.А., Кравчук С.Й. Правознавство : навч. посіб. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2018. 280 с.

9. Гринь О.Д., Донченко О.І. Правознавство : навч. посіб. Одеса : Фенікс, 2016. 206 с.

10. Погорілко В.Ф., Федоренко В.Л. Конституційне право України : підручник. Київ : Ліра К., 2016. 616 с.

11. Правознавство : Підручник для студентів ВНЗ / За ред. Волошкевича Г.А. Черкаси, 2019. 686 с.
12. Правознавство : підручник: кол. авт. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 632 с.
13. Правознавство : підручник: кол. авт. Одеса: Атлант, 2015. 554 с.
14. Ратушняк С.П. Правознавство. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2014. 720 с.

Тема 3

Основи цивільного та сімейного права України

Питання для самостійного опрацювання:

1. Об'єкти цивільних прав.
2. Право власності.
3. Загальні положення про правочини. Односторонні правочини та договір.
4. Спадкове право.

Задача 1

Четверо чоловіків пішли на рибалку. Знаходячись біля річки, вони розпалили багаття і використовували палаючі гілки з нього як факели для освітлення. За необережністю було підпалено моторний човен, який стояв поруч. Його власник зазнав збитки на суму 20000 грн.

Постраждалий цікавиться, як йому відшкодувати збитки, до кого з чотирьох можна подавати позов?

Задача 2

Троє студентів, приїхавши на відпочинок до моря, домовилися про тимчасовий (на 1 місяць) найм житла з жінкою похилого віку. Але через місяць вони відмовилися сплатити кошти, посилаючись на мізерність отримуваних стипендій.

Як поступити жінці?

Задача 3

Юнак і дівчина уклали шлюб. Між ними виникла суперечка, у якій взяли участь батьки. Дівчина бажає залишити своє дівоче прізвище, юнак наполягає, щоб обидва після укладення шлюбу взяли його прізвище, а батьки дівчини пропонують компромісний варіант - поєднати прізвища.

Яке рішення, на вашу думку, відповідає закону?

Література:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР.
URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV.
URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
3. Герц А.А., Кравчук С.Й. Правознавство : навч. посіб. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2018. 280 с.
4. Гринь О.Д., Донченко О.І. Правознавство : навч. посіб. Одеса : Фенікс, 2016. 206 с.
5. Іванов Ю.Ф. Куриліна О.В., Іванова М. В. Цивільне право України : навч. посіб. у 2 т. 2-ге вид. доповн. і переробл. Київ : Алерта, 2019. Т 1. 342 с. Т. 2. 346 с.
6. Круглова О.О. Курс лекцій з дисципліни «Цивільне право». Дніпро : Видавець Біла К.О., 2017. 151 с.
7. Правознавство : Підручник для студентів ВНЗ / За ред. Волошкевича Г.А. Черкаси, 2019. 686 с.
8. Правознавство : підручник: кол. авт. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 632 с.
9. Правознавство : підручник: кол. авт. Одеса: Атлант, 2015. 554 с.
10. Ратушняк С.П. Правознавство. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2014. 720 с.

Тема 4

Основи земельного та екологічного права України

Питання для самостійного опрацювання:

1. Джерела земельного права.
2. Приватизація землі.
3. Склад та цільове призначення земель України.
4. Правові засади ринкового обігу земельних ділянок
5. Природоресурсні кодекси і закони України.
6. Право власності на природні ресурси.
7. Особливості оренди природних ресурсів.
8. Відповідальність за порушення екологічного законодавства.

Вирішити завдання:

1. Охарактеризуйте особливості впровадження ринку землі в Україні.
2. Опишіть процес розпаювання земель в Україні.
3. Вкажіть які ви земельні ділянки можете безоплатно приватизувати і як саме ?

Задача 1

На прохання відпочиваючих, що мають особистий автомобільний транспорт, адміністрація оздоровчого санаторію, розташованого на березі Азовського моря, дозволила спорудити автомобільну стоянку в межах прибережної смуги моря. Співробітники патрульної поліції на підставі виявлення порушення земельного законодавства зафіксували правопорушення та передали матеріали перевірки до прокуратури.

Вкажіть порядок та особливості використання земель оздоровчого призначення?

Як вирішити справу?

Задача 2

Фермер Петренко звернувся до сільської ради із заявою про викуп у нього частини земельної ділянки, в межах якої археологічною експедицією відкрите давнє поховання. Сільський голова відмовив у задоволенні заяви, посилаючись на те, що вирішення цього питання не є його компетенцією, і рекомендував фермеру звернутися до райдержадміністрації.

Які особливості викупу земельних ділянок, у межах яких розташовані об'єкти історико-культурного призначення?

Задача 3

Петро та Степан яким по 14 та 15 років проживають у м. Києві, на новорічні свята вони вирішили поїхати до своєї бабусі. Приїхавши до неї вони вирішили сходити в ліс, де вирішили зрубати одне з дерев. По дорозі до дому їх зупинили правоохоронні органи і звинуватили у неправомірній діяльності, адже те дерево, що вони зрубали було занесене до Червоної книги України.

Яка їх очікує відповідальність?

Література:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР.
URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Водний кодекс України : Закон України від 6 червня 1995 р. № 213-95/ВР
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Земельний кодекс України : Закон України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
4. Лісовий кодекс України : Закон України від 21 січня 1994 р. № 3852-XII.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text>
5. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
6. Про землеустрій : Закон України від 22 травня 2003 р. № 858-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text>
7. Про рослинний світ : Закон України від 9 квітня 1999 р. № 591-XIV. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/591-14#Text>

8. Про тваринний світ : Закон України від 13 грудня 2001 р. № 2894-III.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14#Text>

9. Герц А.А., Кравчук С.Й. Правознавство : навч. посіб. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2018. 280 с.

10. Гринь О.Д., Донченко О.І. Правознавство : навч. посіб. Одеса : Фенікс, 2016. 206 с.

11. Килимник І.І. Земельне право України : навч. посібник. Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2015. 166 с.

12. Ковтун О.М. Правова охорона територій та об'єктів природно-заповідного фонду України : навчальний посібник. Київ : Прецедент, 2010. 229 с.

13. Корнєєв Ю.В. Земельне право України : Навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 200 с.

14. Костицький В.В. Екологічне право України : підручник. Дрогобич : Коло, 2018. 360 с.

15. Правознавство : Підручник для студентів ВНЗ / За ред. Волошкевича Г.А. Черкаси, 2019. 686 с.

16. Правознавство : підручник: кол. авт. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 632 с.

17. Правознавство : підручник: кол. авт. Одеса: Атлант, 2015. 554 с.

18. Ратушняк С.П. Правознавство. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2014. 720 с.

Тема 5

Основи аграрного права України

Питання для самостійного опрацювання:

1. Джерела аграрного права.
2. Суб'єкти аграрних правовідносин.
3. Особливості правового регулювання АПК України.

Вирішити завдання:

1. В чому полягає відмінність між земельним і аграрним правом ?
2. Опишіть процес створення особистого селянського господарства. В чому його особливості ?
3. Охарактеризуйте фермерське господарство. В чому його особливості ?

Література:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Земельний кодекс України : Закон України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
3. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань : Закон України від 15.05.2003 р. № 755–IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15>
4. Аграрне право : підручник / за ред. А. М. Статівки. Харків : Право, 2018. 412 с.
5. Герц А.А., Кравчук С.Й. Правознавство : навч. посіб. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2018. 280 с.
6. Гринь О.Д., Донченко О.І. Правознавство : навч. посіб. Одеса : Фенікс, 2016. 206 с.
7. Правознавство : Підручник для студентів ВНЗ / За ред. Волошкевича Г.А. Черкаси, 2019. 686 с.
8. Правознавство : підручник: кол. авт. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 632 с.
9. Правознавство : підручник: кол. авт. Одеса: Атлант, 2015. 554 с.
10. Ратушняк С.П. Правознавство. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2014. 720 с.

Змістовий модуль 2

Основи трудового, господарського, адміністративного, кримінального та інших галузей права

Тема 6
Основи трудового права України

Питання для самостійного опрацювання:

1. Трудовий договір та контракт.
2. Відпустка та її види.
3. Матеріальна відповідальність.
4. Трудові спори.

Вирішити завдання:

1. В чому полягає відмінність між трудовим і колективним договором ?
2. Охарактеризуйте підстави припинення трудового договору.
3. Які існують види відповідальності за трудовим законодавством ?

Задача 1

Робітник проспав і запізнився на робочу зміну на 4 години. Він попросив вибачення в бригадира, проте його звільнили з роботи.

З яких правових підстав відбулося звільнення робітника?

Задача 2

На підприємстві відбувається скорочення штату працівників. Бригадир запропонував своїм працівникам написати у зв'язку з цим заяву про звільнення за власним бажанням.

Чи законна вимога бригадира? Які наслідки звільнення в обох випадках?

Література:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР.
URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.12.1971 р. №

322-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>

3. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань : Закон України від 15.05.2003 р. № 755–IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15>

4. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>

5. Бортник С.М., Мельник К.Ю., Могілевський Л.В. Трудове право України : підручник. Харків Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2019. 408 с.

6. Герц А.А., Кравчук С.Й. Правознавство : навч. посіб. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2018. 280 с.

7. Гринь О.Д., Донченко О.І. Правознавство : навч. посіб. Одеса : Фенікс, 2016. 206 с.

8. Правознавство : Підручник для студентів ВНЗ / За ред. Волошкевича Г.А. Черкаси, 2019. 686 с.

9. Правознавство : підручник: кол. авт. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 632 с.

10. Правознавство : підручник: кол. авт. Одеса: Атлант, 2015. 554 с.

11. Ратушняк С.П. Правознавство. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2014. 720 с.

Тема 7

Основи господарського права України

Питання для самостійного опрацювання:

1. Господарське право як галузь права.
2. Суб'єкти господарювання.
3. Правовий статус фізичної особи у сфері підприємництва. Законодавчі обмеження права фізичної особи на зайняття підприємництвом.
4. Державне регулювання господарської діяльності.

Задача 1

Смирнов А.В., який досягнув 16 років працював за трудовим договором у приватній клініці свого батька «Здрав» та активно допомагав йому у веденні справ. Після смерті батька, являючись прямим спадкоємцем майна, Смирнов А.В. вирішив продовжувати бізнес батька, пов'язаний із здійсненням медичної практики.

Чи може Смирнов А.В. продовжувати підприємницьку діяльність батька на тій основі, що у спадок йому перейшло все майно клініки? Чи потрібно внести які-небудь зміни у засновницькі документи?

Задача 2

Пенсіонер Грішко В.Ф., отримуючи пенсію у розмірі, недостатньому для проживання, за невелику плату ремонтував автомобілі.

Окрім цього у вільний час Грішко В.Ф. періодично підробляв надаючи послуги сантехніка. Для кваліфікованого надання зазначених послуг, він закінчив курси, про що мав відповідні свідоцтва.

Через свій похилий вік 72 роки та нерегулярність надання зазначених послуг, Грішко В.Ф. не вважає за потрібне легалізувати свою діяльність.

Чи є Грішко В.Ф. суб'єктом підприємницької діяльності? Чи існує потреба у легалізації надання зазначених послуг? Чи існують вікові обмеження для заняття підприємництвом?

Література:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436–IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
3. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань : Закон України від 15.05.2003 р. № 755–IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15>
4. Герц А.А., Кравчук С.Й. Правознавство : навч. посіб. Київ : Видавничий

дім «Кондор», 2018. 280 с.

5. Гринь О.Д., Донченко О.І. Правознавство : навч. посіб. Одеса : Фенікс, 2016. 206 с.

6. Мілаш В.С. Господарське право : навч. посіб. для підготовки до іспитів. Харків : Право, 2016. 332 с.

7. Правознавство : Підручник для студентів ВНЗ / За ред. Волошкевича Г.А. Черкаси, 2019. 686 с.

8. Правознавство : підручник: кол. авт. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 632 с.

9. Правознавство : підручник: кол. авт. Одеса: Атлант, 2015. 554 с.

10. Ратушняк С.П. Правознавство. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2014. 720 с.

Тема 8

Основи адміністративного права України

Питання для самостійного опрацювання:

1. Державна служба: поняття, види та принципи.
2. Правоохоронні органи України.
3. Види адміністративних стягнень.
4. Загальні правила і строки накладення адміністративних стягнень за адміністративні правопорушення.

Вирішити завдання:

1. Складіть ієрархічну систему нормативно-правових актів України.
2. Складіть схему складу адміністративного правопорушення.
3. Особливості і перспективи державної служби в Україні.

Задача 1

Шістнадцятирічний Данило разом з чотирнадцятирічним Ігорем розпивали спиртні напої на подвір'ї школи і були притягнені до відповідальності робітниками поліції. Видом покарання став штраф.

Визначте вид юридичної відповідальності, підстави та правомірність притягнення підлітків до відповідальності. Охарактеризуйте склад та ознаки правопорушення.

Задача 2

Спеціалісти юридичного відділу районної державної адміністрації Макаренко і Сергєєв були присутні на мітингу політичної партії. Наступного дня за наказом голови райдержадміністрації службовці Макаренко і Сергєєв були звільнені з посади за порушення принципу політичного нейтралітету.

Проаналізуйте ситуацію і дайте правову оцінку дій службовців Макаренка і Сергєєва та голови райдержадміністрації. Чи закріплює Закон України «Про державну службу» (1993р.) принцип політичного нейтралітету державного службовця? В чому полягає зміст принципу політичної неупередженості за новим Законом України «Про державну службу»? Чи змінилася б ситуація, якщо б Макаренко і Сергєєв, будучи безпартійними, були організаторами мітингу на підтримку одного з кандидатів у народні депутати?

Література:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12. 1984 р. №8073-Х. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
3. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27.02.2014 р. № 794-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18>
4. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17.03.2011 р. № 3166-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>
5. Про місцеве самоврядування : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-

ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>

6. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09.04.1999 р. № 586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14>

7. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 р. № 4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>

8. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань : Закон України від 15.05.2003 р. № 755–IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15>

9. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>

10. Герц А.А., Кравчук С.Й. Правознавство : навч. посіб. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2018. 280 с.

11. Гринь О.Д., Донченко О.І. Правознавство : навч. посіб. Одеса : Фенікс, 2016. 206 с.

12. Загальне адміністративне право : підручник / Гриценко І.С., Мельник Р.С., Пухтецька А.А. та інші; за заг. ред. І.С. Гриценка. Київ : Юрінком Інтер, 2015. 568 с.

13. Макарчук В.В. Поняття правового статусу правоохоронних органів // Правові горизонти. 2020. №23. С. 90-94.

<http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/5350>

14. Макарчук В.В. Сутність наукової розробленості проблеми щодо визначення поняття правоохоронних органів як суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері національної безпеки і оборони держави. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 9. С. 242-245.

<http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/5948>

15. Макарчук В.В. Характеристика правоохоронних органів як суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері національної безпеки і оборони держави. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 1. С. 21-24.

<http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/5947>

16. Правознавство : Підручник для студентів ВНЗ / За ред. Волошкевича Г.А.

Черкаси, 2019. 686 с.

17. Правознавство : підручник: кол. авт. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 632 с.

18. Правознавство : підручник: кол. авт. Одеса: Атлант, 2015. 554 с.

19. Ратушняк С.П. Правознавство. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2014. 720 с.

Тема 9

Основи кримінального права України

Питання для самостійного опрацювання:

1. Склад злочину.
2. Обставини, що виключають злочинність діяння.
3. Закінчений та незакінчений злочин.
4. Співучасть у вчиненні злочину.

Задача 1

15-річний Сергій перебігав вулицю в невстановленому для цього місці. Дорогою в цей час рухався автомобіль «Лада» зі швидкістю, яка була максимально допустима в межах міста. У той момент, коли Сергій опинився на лінії руху лівого колеса, відстань між ним і автомобілем становила 4 м 5 см, а гальмівний шлях автомобіля — 3 м 80 см. Однак відбувся наїзд на пішохода. Через тиждень Сергій помер у лікарні.

Кваліфікуйте дії водія (стаття Кримінального кодексу України та склад злочину 4 елементи).

Задача 2

Громадянин Іванов у суді звинувачується в скоєнні хуліганських дій стосовно потерпілого Петрова. Підсудний просить суд пом'якшити вирок, мотивуючи це тим, що на час скоєння злочину він був у стані сильного алкогольного сп'яніння і не тямив, що коїть.

Чи вплине цей аргумент на користь підсудного?

Задача 3

Громадянин Семенов, звинувачується в тому, що під час руху поїздів підкладав на залізничну колію різноманітні предмети. Семенов заявив, що він не підозрював, що своїми діями створював загрозу залізничному руху, і його дії взагалі є злочином.

Як це вплине на вирок суду?

Задача 4

Громадяни Іваненко та Романов підійшли пізно ввечері до сторожа біля складу ТОВ «Світанок», вони перебували у нетверезому стані, і стали просити щоб їм дали зерна. Сторож їм відмовив, а коли почав обходити територію зерноскладу, то побачив, що з однієї купи зерна відібрано частину зерна і маються сліди. Громадяни Іваненко та Романов реалізували зерно та отримали від продажу 500 грн.

Кваліфікуйте дії громадян Іваненка та Романова (стаття Кримінального кодексу України та склад злочину 4 елементи).

Література:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР.
URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. №2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
3. Вереша Р.В. Кримінальне право України. Загальна частина. Навч. посібник. 5-те вид. 2018 р. Київ : Алерта. 360 с.
4. Герц А.А., Кравчук С.Й. Правознавство : навч. посіб. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2018. 280 с.
5. Гринь О.Д., Донченко О.І. Правознавство : навч. посіб. Одеса : Фенікс, 2016. 206 с.

6. Ємельянов В.П. Кримінальне право України: Загальна частина. Основні питання вчення про злочин : наук.-практ. посіб. Харків : Право, 2018. 142 с.
7. Кононенко Ю.С., Сокурєнко О.М. Збірник постанов Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах (Кримінальне право України): 1973-2014 рр. : станом на 20.10.2014 р. Черкаси, 2014. 308 с.
8. Правознавство : Підручник для студентів ВНЗ / За ред. Волошкевича Г.А. Черкаси, 2019. 686 с.
9. Правознавство : підручник: кол. авт. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 632 с.
10. Правознавство : підручник: кол. авт. Одеса: Атлант, 2015. 554 с.
11. Ратушняк С.П. Правознавство. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2014. 720 с.

Тема 10

Основи інших галузей права

Питання для самостійного опрацювання:

1. Основи житлового законодавства.
2. Митні органи України.
3. Основи законодавства про соціальний захист та охорону здоров'я.
4. Муніципальне право в Україні.

Література:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР.
URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. №2755-VI.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 р. № 4572-VI.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>
4. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України від 26.01.1993 р. № 2939-XII. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12>

5. Волощук М.Г. Карабін Т.О. Менджул М.В. Фінансове право : навч. посіб. вид. 3-тє, допов. та перероб. Ужгород : Видавництво Олександри Гаркуші, 2017. 244 с.
6. Герц А.А., Кравчук С.Й. Правознавство : навч. посіб. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2018. 280 с.
7. Гринь О.Д., Донченко О.І. Правознавство : навч. посіб. Одеса : Фенікс, 2016. 206 с.
8. Любченко П.М. Муніципальне право України: навч. посіб. Харків: Видавництво “ФІНН”, 2015. 496 с.
9. Податкове право України : підручник / за ред. М. П. Кучерявенка. Харків: Право, 2018. 512 с.
10. Правознавство : Підручник для студентів ВНЗ / За ред. Волошкевича Г.А. Черкаси, 2019. 686 с.
11. Правознавство : підручник: кол. авт. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 632 с.
12. Правознавство : підручник: кол. авт. Одеса: Атлант, 2015. 554 с.
13. Ратушняк С.П. Правознавство. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2014. 720 с.

Тестові завдання

1. Що з наведеного є ознакою держави?

- б) формальна визначеність
- в) дієздатність
- г) наявність суверенітету
- д) правоздатність

2. Конституційний склад Верховної Ради України становить _____ депутатів

3. Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є:

- а) Верховна Рада України;
- б) Народ України;
- в) Президент України;
- г) Кабінет Міністрів України;

4. Основними елементами форми держави є

- а) форма правління, форма державного устрою, форма політичного режиму
- б) парламент, уряд, суд
- в) державний апарат, державний сектор економіки,
- г) правотворчість, правозастосування та правоохоронна діяльність

5. Єдиним органом законодавчої влади в Україні є

- а) Президент України
- б) Кабінет Міністрів України
- в) Верховна Рада України
- г) Конституційний Суд України
- д) Всеукраїнський референдум

6. За адміністративно-територіального устрою України - це:

- а) федерація
- б) конфедерація
- в) унітарна держава
- г) імперія

7. Здійснювати офіційне тлумачення Конституції та законів України має право:

- а) Верховна Рада України
- б) Президент України
- в) Кабінет Міністрів України

г) Конституційний Суд України

8. Який обов'язок громадян України визначений Конституцією?

- а) захищати Вітчизну
- б) підвищувати освітній рівень
- в) займатися підприємницькою діяльністю
- г) займатися самовихвалянням
- д) вивчати іноземні мови

9. Цивільним правом не регулюються відносини:

- а) майнові
- б) особисті немайнові, пов'язані з майновими
- в) особисті немайнові, не пов'язані з майновими
- г) влади і підпорядкування
- д) з приводу авторства творів літератури і мистецтва

10. Цивільне право є галуззю:

- а) публічного права
- б) приватного права
- в) міжгалузєвого права
- г) міжнародного права

11. До об'єктів цивільних правовідносин належить:

- а) територіальна громада
- б) орган місцевого самоврядування
- в) нормативно-правовий акт
- г) майно

12. Правоздатність фізичної особи виникає з моменту _____ особи

**13. Правоздатність фізичної особи припиняється з моменту _____
особи**

14. Цивільна дієздатність 20 річної особи:

- а) повна
- б) часткова
- в) обмежена
- г) неповна

15. «Здатність особи своїми діями набувати для себе цивільні права і створювати обов'язки» - це визначення:

- а) цивільної дієздатності
- б) суб'єктивного цивільного права
- в) цивільної правоздатності
- г) цивільної відповідальності

16. Визначте твір, який є об'єктом авторського права:

- а) акт органу місцевого самоврядування
- б) грошовий знак
- в) лекція
- г) фольклорний твір

17. Визначте немайнове авторське право:

- а) право передати майнові виплати з твору у спадок
- б) визнання особи автором твору
- в) продаж авторського права

18. Авторське право на твір створений у співавторстві належить:

- а) тому, хто висловив ідею
- б) співавторам спільно

- в) автору, за якого проголосувало більшість авторів
- г) автору, чиє прізвище стоїть першим

19. Якого поняттю належить наступне визначення: «Сукупність ідей, теорій, концепцій, почуттів, емоцій, настроїв, в яких виражаються відносини людей до права діяв, чинному і бажаного»?

- а) правова культура
- б) правова свідомість
- в) правове виховання

20. Систематизовані зводи відомостей про кількісні, якісні характеристики природних ресурсів, їх обсяг, оцінку, характер та правовий режим, розподіл серед власників та користувачів, призначені для забезпечення органів державної влади, місцевого самоврядування, заінтересованих фізичних і юридичних осіб інформацією з метою регулювання раціонального використання, охорони та відтворення природних ресурсів це:

- а) Кодекс;
- б) Закон;
- в) Кадастр;
- г) Інструкція.

21. Якого поняття стосується таке визначення: «Це суспільні відносини щодо володіння, користування і розпорядження землею»?

- а) аграрні відносини;
- б) сільськогосподарські відносини;
- в) земельні відносини;
- г) фермерські відносини.

22. Землі територіальної громади (місцевого самоврядування) сіл, селищ, міст, є:

- а) державною власністю
- б) комунальною власністю
- в) приватною власністю
- г) особистою власністю

23. Ботанічні сади та дендрологічні парки належать до:

- а) землі історико-культурного призначення
- б) землі природно-заповідного фонду
- в) землі лісгосподарського призначення
- г) землі рекреаційного призначення

24. Рецидив злочинів:

а) така форма їх множинності, яка полягає у вчиненні особою, судимою за один чи кілька злочинів, одного чи кількох нових злочинів

б) рецидив як окрема форма їх множинності характеризується специфічними ознаками як то: злочин вчинюється особою кількома окремими діями; зазначені дії вчинюються в різний час

в) рецидивом злочинів визнається вчинення нового умисного злочину особою, яка має судимість за умисний злочин

25. Кримінальне право – це галузь:

- а) приватного права
- б) публічного права
- в) земельного права
- г) конституційного права

26. Кримінальне право складається з норм права, які об'єднуються у дві підсистеми:

- а) загальна і унікальна частини
- б) Загальна і Особлива частини

- в) проста і складна частини
- г) основна і особлива частини

27. Зворотна дія закону про кримінальну відповідальність у часі – це:

а) заборона поширення нового кримінального закону, яким скасована злочинність діяння, пом'якшена кримінальна відповідальність або іншим чином поліпшене становище особи, на осіб, які вчинили злочини до набрання таким законом чинності

б) поширення нового кримінального закону, що встановлює злочинність діяння, посилює кримінальну відповідальність або іншим чином погіршує становище особи, на осіб, які вчинили злочини до набрання таким законом чинності

в) поширення нового кримінального закону, яким скасована злочинність діяння, пом'якшена кримінальна відповідальність або іншим чином поліпшене становище особи, на осіб, які вчинили злочини до набрання таким законом чинності

28. Залежно від ступеня тяжкості злочини поділяються на:

- а) злочини середньої тяжкості, високої тяжкості
- б) злочини прості і складні
- в) злочини невеликої тяжкості, середньої тяжкості, тяжкі та особливо тяжкі
- г) злочини, кримінальні проступки та провини

29. Злочин відрізняється від інших правопорушень:

- а) за ступенем (або наявністю) суспільної небезпечності
- б) не відрізняється
- в) за суб'єктивним складом

30. Що не є підставою розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу (ст. 40 КЗПП):

а) змін в організації виробництва і праці, в тому числі ліквідації, реорганізації, банкрутства або перепрофілювання підприємства, установи, організації, скорочення чисельності або штату працівників

б) систематичного невиконання працівником без поважних причин обов'язків, покладених на нього трудовим договором або правилами внутрішнього трудового розпорядку, якщо до працівника раніше застосовувалися заходи дисциплінарного чи громадського стягнення

в) переведення працівника, за його згодою, на інше підприємство, в установу, організацію або перехід на виборну посаду

г) поновлення на роботі працівника, який раніше виконував цю роботу

Орієнтовні теми есе

1. Предмет і метод теорії держави і права.
2. Додержавне суспільство.
3. Поняття держави.
4. Основні теорії виникнення держави.
5. Східний, азіатський та європейський шляхи виникнення держави.
6. Типи держави.
7. Форми державного правління.
8. Територіальний устрій держави.
9. Функції держави.
10. Основні сучасні концепції держави.
11. Поняття тоталітарної та авторитарної держави.
12. Поняття демократичної, соціальної та правової держави.
13. Поняття права.
14. Принципи права.
15. Принцип верховенства права.
16. Функції права.

17. Типи праворозуміння.
18. Поняття правосвідомості.
19. Правова культура.
20. Правові відносини.
21. Правова поведінка.
22. Поняття правопорушення.
23. Юридична відповідальність.
24. Законність і правопорядок.
25. Конституційне право як галузь права України.
26. Джерела конституційного права України.
27. Територіальний устрій України. Автономна Республіка Крим.
28. Конституційні права, свободи та обов'язки громадян України.
29. Підстави та порядок набуття та втрати громадянства України.
30. Гарантії дотримання конституційних прав і свобод громадян в Україні.
31. Правове регулювання громадянства в Україні.
32. Конституційно-правовий статус законодавчої влади в Україні.
33. Конституційно-правовий статус органів виконавчої влади в Україні.
34. Загальна характеристика інституту глави держави в Україні.
35. Загальна характеристика судової системи України.
36. Конституційний Суд України.
37. Правовий статус органів місцевого самоврядування в Україні.
38. Референдум як форма реалізації народовладдя.
39. Виборче право та виборча система України.
40. Вибори Президента України.
41. Вибори народних депутатів України.
42. Вибори до органів місцевого самоврядування в Україні.
43. Поняття кримінального права.
44. Предмет і метод кримінального права.
45. Загальна характеристика Кримінального кодексу України.
46. Кримінальна відповідальність та її підстави.

47. Поняття злочину та його ознаки.
48. Склад злочину.
49. Стадії злочину. Добровільна відмова від вчинення злочину.
50. Співучасть у злочині.
51. Види кримінальних покарань.
52. Необхідна оборона. Крайня необхідність.
53. Поняття цивільного права України.
54. Джерела цивільного права України.
55. Загальна характеристика Цивільного кодексу України.
56. Спадкування за законом та за заповітом.
57. Права та обов'язки матері, батька і дитини.
58. Підстави та правові наслідки позбавлення батьківських прав.
59. Поняття, зміст та порядок укладення трудового договору.
60. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору.
61. Житловий фонд. Надання жилих приміщень.
62. Суб'єкти екологічного права.
63. Правоохоронні органи України.
64. Служба безпеки України.
65. Збройні Сили України.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ НА ІСПИТ

1. Предмет і метод теорії держави і права.
2. Додержавне суспільство.
3. Основні теорії виникнення держави.
4. Східний, азійський та європейський шляхи виникнення держави.
5. Типи держави.
6. Форми державного правління.
7. Територіальний устрій держави.
8. Функції держави.

9. Основні сучасні концепції держави.
10. Поняття тоталітарної держави.
11. Поняття демократичної держави.
12. Поняття соціальної правової держави.
13. Поняття права.
14. Поняття та структура норми права.
15. Принципи права.
16. Принцип верховенства права.
17. Функції права.
18. Типи праворозуміння.
19. Поняття правосвідомості.
20. Правова культура.
21. Правові відносини.
22. Правова поведінка.
23. Поняття правопорушення.
24. Юридична відповідальність.
25. Законність і правопорядок.
26. Конституційне право як галузь права України.
27. Джерела конституційного права України.
28. Конституція України.
29. Територіальний устрій України. Автономна Республіка Крим.
30. Конституційні права, свободи та обов'язки громадян України.
31. Підстави та порядок набуття та втрати громадянства України.
32. Гарантії дотримання конституційних прав і свобод громадян в Україні.
33. Правове регулювання громадянства в Україні.
34. Конституційно-правовий статус законодавчої влади в Україні.
35. Загальна характеристика інституту голови держави в Україні.
36. Загальна характеристика судової системи України.
37. Конституційний Суд України.
38. Конституційно-правовий статус органів виконавчої влади в Україні.

39. Правовий статус органів місцевого самоврядування в Україні.
40. Референдум як форма реалізації народовладдя.
41. Виборче право та виборча система України.
42. Вибори Президента України.
43. Вибори народних депутатів України.
44. Вибори органів місцевого самоврядування в Україні.
45. Поняття кримінального права.
46. Предмет і метод кримінального права.
47. Загальна характеристика Кримінального кодексу України.
48. Кримінальна відповідальність та її підстави.
49. Поняття злочину та його ознаки.
50. Склад злочину.
51. Стадії злочину. Добровільна відмова від вчинення злочину.
52. Співучасть у злочині.
53. Види кримінальних покарань.
54. Поняття та ознаки кримінального покарання.
55. Необхідна оборона. Крайня необхідність.
56. Поняття цивільного права України.
57. Предмет і метод цивільного права.
58. Джерела цивільного права України.
59. Загальна характеристика Цивільного кодексу України.
60. Поняття цивільних правовідносин.
61. Підстави виникнення і припинення цивільних правовідносин.
62. Склад цивільних правовідносин: суб'єкти, об'єкти, зміст.
63. Цивільно-правова відповідальність.
64. Спадкування за законом та за заповітом.
65. Поняття і форми власності в Україні.
66. Угоди в цивільному праві.
67. Поняття та предмет сімейного права України.
68. Шлюб за законодавством України.

69. Правові наслідки визнання шлюбу недійсним.
70. Припинення шлюбу.
71. Права та обов'язки подружжя.
72. Права та обов'язки матері, батька і дитини.
73. Підстави та правові наслідки позбавлення батьківських прав.
74. Усиновлення.
75. Опіка та піклування.
76. Трудове право як галузь права.
77. Поняття, зміст та порядок укладення трудового договору.
78. Переведення, переміщення, зміни істотних умов праці.
79. Підстави припинення трудового договору.
80. Робочий час та час відпочинку.
81. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору.
82. Трудова дисципліна.
83. Трудові спори.
84. Житловий фонд. Надання жилих приміщень.
85. Приватизація і інші засоби реалізації права на житло.
86. Поняття та предмет екологічного права.
87. Джерела екологічного права.
88. Суб'єкти екологічного права.
89. Поняття і види об'єктів екологічного права.
90. Екологічні права та обов'язки громадян.
91. Поняття права власності на природні об'єкти.
92. Право природокористування.
93. Судова система України .
94. Верховний Суд України.
95. Нотаріат в Україні.
96. Адвокатура в Україні.
97. Органи прокуратури.
98. Органи внутрішніх справ України.

99. Державна податкова служба.
100. Служба безпеки України.
101. Юрисдикція господарських судів.
102. Правосуддя в кримінальних справах.
103. Право громадян на житло і форми його реалізації.
104. Договір житлового найму.
105. Порядок розгляду житлових спорів.
106. Громадяни як суб'єкти адміністративного права.
107. Адміністративні стягнення: поняття та види.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧА

Контроль знань є складовою багатогранного навчального процесу в БНАУ і являє собою організацію зворотного зв'язку як засобу управління навчально-виховним процесом. Показники контролю знань здобувачів є основою для судження про результати навчання та для вирішення таких питань, як ступінь опанування навчальною програмою, переведення на наступний курс, призначення стипендії, випуск з ВНЗ і видача диплому. Результати контролю знань слугують основним показником, за яким оцінюється робота окремо взятого здобувача, академічної групи, курсу, факультету в цілому, а також робота викладацького складу.

За умови правильної організації контроль знань слугує навчальним, виховним, організаційним, розвиваючим, методичним та іншим цілям.

Контроль знань будується на таких основних принципах:

- 1) перевірка й оцінка знань здобувачів повинні відображати рівень засвоєння знань та стимулювати здобувачів до досягнення нових успіхів;
- 2) перевірку і оцінювання знань слід проводити систематично, планово, у нерозривному зв'язку з усім процесом навчання; послідовно з поступовим ускладненням завдань, змісту і методики;

3) перевірка та оцінювання знань здійснюються з урахуванням індивідуальних особливостей і особистих успіхів кожного окремого здобувача;

4) диференціація оцінок має здійснюватися за об'єктивними заздалегідь визначеними критеріями;

5) оцінка знань здобувачів повинна відповідати істинній якості й кількості засвоєних ним знань, вмінь і навичок.

Контроль знань з дисципліни закінчується іспитом та складається з двох блоків планових заходів:

- 1) поточний контроль знань здобувачів;
- 2) підсумковий контроль знань здобувачів.

Поточний контроль включає тематичне оцінювання та модульний контроль.

Тематичне оцінювання аудиторної та самостійної роботи здобувачів здійснюється на основі отриманих ними поточних оцінок за усні та письмові відповіді з предмету, самостійні, практичні та контрольні роботи.

Поточний контроль за виконанням ІНДЗ здійснюється відповідно до графіку виконання завдання.

Оцінювання поточної роботи здобувача протягом семестру проводиться за трьома основними напрямками (об'єктами контролю):

- 1) систематичність та активність роботи на семінарських заняттях;
- 2) виконання завдань для самостійного опрацювання;
- 3) виконання модульних завдань.

Результати оцінювання поточної роботи здобувача в семестрі є підставою для допуску його до складання іспиту.

Модульний контроль проводиться у формі комп'ютерного тестування.

Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється здобувачам у журнал академічної групи та електронний журнал після кожного контрольного заходу.

Підсумковий контроль навчальної діяльності здобувачів здійснюється у формі іспиту за результатами поточного контролю (тематичного оцінювання, виконання ІНДЗ та модульного контролю) і не передбачає обов'язкової

присутності здобувачів. Результати оприлюднюються в журналі академічної групи до початку екзаменаційної сесії.

Засоби оцінювання результатів навчання

Оцінка за лекційне заняття виставляється за активність здобувача в дискусії, якість конспекту.

Оцінку на практичному занятті здобувач отримує за виконані розрахункові, лабораторні роботи, командні проекти, зроблені доповіді, презентації, реферати, есе, активність під час дискусій.

Під час модульного та підсумкового контролю засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є стандартизовані комп'ютерні тести.

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за чотирирівневою шкалою – «2», «3», «4», «5».

Критерії оцінювання результатів навчання за чотирирівневою шкалою

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано завдання. Водночас здобувач вищої освіти має продемонструвати вміння аналізувати і оцінювати явища, факти і процеси, застосовувати наукові методи для аналізу конкретних ситуацій, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів, докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Добре»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано 75 % завдань. Водночас здобувач вищої освіти виявляє навички аналізувати і оцінювати явища, факти і події, робити самостійні висновки, на основі яких

	прогнозувати можливий розвиток подій і процесів та докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Задовільно»	Отримують за роботу, в якій правильно виконано 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти не виявив вміння аналізувати і оцінювати явища, факти та недостатньо обґрунтував твердження та висновки, недостатньо певно орієнтується у навчальному матеріалі.
«Незадовільно»	Отримують за роботу, в якій виконано менш як 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти демонструє невміння аналізувати явища, факти, події, робити самостійні висновки та їх обґрунтувати, що свідчить про те, що здобувач не оволодів програмним матеріалом.

Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою. Вона обчислюється як середнє арифметичне значення (САЗ) всіх отриманих здобувачем оцінок з наступним переведенням їх у бали за такою формулою:

$$БПК = \frac{САЗ \times \max ПК}{5},$$

де *БПК* – бали з поточного контролю; *САЗ* – середнє арифметичне значення усіх отриманих здобувачем оцінок (з точністю до 0,01); *max ПК* – максимально можлива кількість балів з поточного контролю.

Відсутність здобувача на занятті у формулі приймається як «0».

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90–100	A	Відмінно	

82–89	B	Добре	Зараховано
75–81	C		
64–74	D	Задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання	
1–34	F	Незадовільно (незараховано) з обов'язковим повторним вивченням	

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти за підсумкового контролю «іспит»

Види робіт	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	ІНДЗ	Іспит	Загальний бал
Максимально можлива кількість балів	10	20	10	20	10	30	100

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативна база:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР.
URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Водний кодекс України : Закон України від 6 червня 1995 р. № 213-95/ВР
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436–IV.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
4. Земельний кодекс України : Закон України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-

III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>

5. Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.12.1971 р. № 322-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>

6. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12. 1984 р. №8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

7. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. №2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

8. Лісовий кодекс України : Закон України від 21 січня 1994 р. № 3852-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text>

9. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. №2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

10. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

11. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>

12. Про землеустрій : Закон України від 22 травня 2003 р. № 858-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text>

13. Про рослинний світ : Закон України від 9 квітня 1999 р. № 591-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/591-14#Text>

14. Про тваринний світ : Закон України від 13 грудня 2001 р. № 2894-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14#Text>

15. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27.02.2014 р. № 794-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18>

16. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17.03.2011 р. № 3166-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>

17. Про місцеве самоврядування : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>

18. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09.04.1999 р. № 586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14>

19. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-

VII. URL: VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>

20. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 р. № 4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>

21. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань : Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15>

22. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>

23. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>

24. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України від 26.01.1993 р. № 2939-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12>

Базова література:

1. Бортник С.М., Мельник К.Ю., Могілевський Л.В. Трудове право України : підручник. Харків Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2019. 408 с.

2. Герц А.А., Кравчук С.Й. Правознавство : навч. посіб. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2018. 280 с.

3. Гринь О.Д., Донченко О.І. Правознавство : навч. посіб. Одеса : Фенікс, 2016. 206 с.

4. Загальне адміністративне право : підручник / Гриценко І.С., Мельник Р.С., Пухтецька А.А. та інші; за заг. ред. І.С. Гриценка. Київ : Юрінком Інтер, 2015. 568 с.

5. Килимник І.І. Земельне право України : навч. посібник. Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2015. 166 с.

6. Ковтун О.М. Правова охорона територій та об'єктів природно-заповідного фонду України : навчальний посібник. Київ : Прецедент, 2010. 229 с.

7. Корнєєв Ю.В. Земельне право України : Навч. посіб. Київ : Центр учбової

літератури, 2019. 200 с.

8. Костицький В.В. Екологічне право України : підручник. Дрогобич : Коло, 2018. 360 с.

9. Правознавство : Підручник для студентів ВНЗ / За ред. Волошкевича Г.А. Черкаси, 2019. 686 с.

10. Правознавство : підручник: кол. авт. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 632 с.

11. Правознавство : підручник: кол. авт. Одеса: Атлант, 2015. 554 с.

12. Ратушняк С.П. Правознавство. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2014. 720 с.

Додаткова література:

1. Аграрне право : підручник / за ред. А. М. Статівки. Харків : Право, 2018. 412 с.

2. Вереша Р.В. Кримінальне право України. Загальна частина. Навч. посібник. 5-те вид. 2018 р. Київ : Алерта. 360 с.

3. Волощук М.Г. Карабін Т.О. Менджул М.В. Фінансове право : навч. посіб. вид. 3-тє, допов. та перероб. Ужгород : Видавництво Олександри Гаркуші, 2017. 244 с.

4. Ємельянов В.П. Кримінальне право України: Загальна частина. Основні питання вчення про злочин : наук.-практ. посіб. Харків : Право, 2018. 142 с.

5. Іванов Ю.Ф. Куриліна О.В., Іванова М. В. Цивільне право України : навч. посіб. у 2 т. 2-ге вид. доповн. і переробл. Київ : Алерта, 2019. Т 1. 342 с. Т. 2. 346 с.

6. Кононенко Ю.С., Сокурєнко О.М. Збірник постанов Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах (Кримінальне право України): 1973-2014 рр. : станом на 20.10.2014 р. Черкаси, 2014. 308 с.

7. Круглова О.О. Курс лекцій з дисципліни «Цивільне право». Дніпро : Видавець Біла К.О., 2017. 151 с.

8. Любченко П.М. Муніципальне право України: навч. посіб. Харків: Видавництво “ФІНН”, 2015. 496 с.

9. Макарчук В.В. Поняття «правовий статус особи» в теоретично-правовій літературі / В.В. Макарчук // Право.ua. - 2015. - № 3. - С. 18-23.

<http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/1740>

10. Макарчук В.В. Поняття правового статусу правоохоронних органів // Правові горизонти. 2020. №23. С. 90-94. DOI: <http://www.doi.org/10.21272/legalhorizons.2020.i23.p90>

<http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/5350>

11. Макарчук В.В. Сутність наукової розробленості проблеми щодо визначення поняття правоохоронних органів як суб’єктів формування та реалізації державної політики у сфері національної безпеки і оборони держави. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 9. С. 242-245.

<http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/5948>

12. Макарчук В.В. Характеристика правоохоронних органів як суб’єктів формування та реалізації державної політики у сфері національної безпеки і оборони держави. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 1. С. 21-24.

<http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/5947>

13. Мілаш В.С. Господарське право : навч. посіб. для підготовки до іспитів. Харків : Право, 2016. 332 с.

14. Податкове право України : підручник / за ред. М. П. Кучерявенка. Харків: Право, 2018. 512 с.

15. Погорілко В.Ф., Федоренко В.Л. Конституційне право України : підручник. Київ : Ліра К., 2016. 616 с.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України — <http://www.rada.gov.ua>
2. Президент України — <http://www.president.gov.ua>
3. Кабінет Міністрів України — <http://www.kmu.gov.ua>

4. Конституційний суд України — [http:// www.ccu.gov.ua](http://www.ccu.gov.ua)
5. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини — <http://www.ombudsman.gov.ua>
6. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського — <http://www.nbu.gov.ua>
7. Національна юридична бібліотека — http://irbis-nbu.gov.ua/info_law.html
8. Юридична література — <http://pravo.biz.ua>

Навчальне видання

Методичні вказівки для виконання аудиторної та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Правознавство» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 051 «Економіка»

Макарчук Віталій Володимирович

Комп'ютерний набір: В.В. Макарчук

Підписано до друку 19.08.2020.

Сектор оперативної поліграфії РВІКВ БНАУ 09117,
м. Біла Церква, Соборна площа, 8/1; тел. 3-11-01